

ФІСУНЕНКО Надія Олександрівна,

канд. екон. наук, зав. кафедри,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ORCID ID: 0000-0003-3985-7813

Україна

ПРОГРЕСИВНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: КРИТИЧНА ОЦІНКА ЯК ВІДПОВІДЬ НА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Сучасні глобалізаційні тренди та економічні перетворення зумовлюють необхідність забезпечення прогресивного довгострокового розвитку економік держав світу в умовах цифрових трансформаційних зрушень. Відповідна тенденція не оминула й Україну. Однак, враховуючи повномасштабне воєнне вторгнення на територію держави та постійні коливання в економічній системі країни означена тематика є не лише актуальною, а й формує пріоритети для прогресивного розвитку трансформаційних аспектів економічних перетворень.

Стратегічне бачення становлення та розвитку цифрових трансформаційних процесів має формуватися та обґрунтовуватися з урахуванням дії довгострокового стратегічного плану розвитку національної економіки. Такий підхід зумовлює, з одного боку – комплексність розуміння відповідного питання, а з іншого боку, – ускладнює процес реалізації як короткострокових та і довгострокових відповідних задач. Окрім цього, стратегічне бачення має визначати склад та спрямованість функціонування, основні види відповідних економічних перетворень, зумовлюючи зміни показників рівня конкурентоспроможності економіки країни, узагальнюючи її місце в системі рейтингового оцінювання економічних, інвестиційних, інноваційних змін та відповідних трансформаційних процесів.

Основні показники відповідної довгострокової стратегії формуються на основі врахування поточних параметрів розвитку національної економіки, з урахуванням можливостей прояву глобальних процесів на рівні держави, особливостей впливу цих процесів на рівні систем та підсистем, їх впливу на забезпечення плинності процесів цифрових трансформаційних перетворень.

Відносні показники сталості та прогресивності розвитку національної економіки формують основу підґрунтя забезпечення необхідних трансформаційних змін (табл. 1).

Таблиця 1

**Відносні показники сталості та прогресивності
розвитку економіки України, 2022 рік¹**

Джерело: дослідження автора.

Назва рейтингу	Місце / Серед учасників рейтингу
Глобальний інноваційний індекс	64/110
Інноваційний індекс Блумберг	57/60
Індекс економічної свободи	172/184
Індекс конкурентоспроможності	124/179
Індекс легкості ведення бізнесу	141/190
Індекс процвітання	78/167

Аналізуючи наведені показники можна стверджувати про суттєве погіршення позицій країни у низці відповідних рейтингових оцінок. Безумовно, така загальна картина має негативний вплив на пріоритетність відповідних завдань щодо становлення та розвитку національної економіки, забезпечення високих показників її цифровізації. Проте, означені рейтингові оцінки є лише підґрунтям, своєрідним фундаментом для формування довгострокових стратегічних орієнтирів сталого прогресивного економічного розвитку. І є неправильним орієнтування лише на означений невеликий перелік міжнародних рейтингових оцінок. Необхідним є більш глибокий аналіз відповідних показників міжнародних рейтингових оцінок для формування узагальненої картини комплексності вирішення питання в умовах цифрових трансформацій.

Додатково є необхідним аналіз інвестиційної привабливості національної економіки в умовах цифрових трансформацій (рис. 1).

Таким чином, з означеного рисунку видно, що динаміка індексу інвестиційної привабливості економіки України в умовах цифрової трансформації у другому півріччі 2022 року мала позитивні зрушення (2,48 бали) у порівнянні із першим півріччям цього ж року. Означена на рисунку лінія

¹ Панкратова О. М. Підвищення ролі конкурентоспроможності національної економіки як фактор економічного зростання в умовах глобалізації. Інфраструктура ринку. 2021. Випуск 52. С. 37–41.

тренду має позитивну динаміку, що матиме суттєві характеристики при формуванні стратегічних пріоритетів забезпечення ефективного розвитку економіки України в умовах цифрової трансформації.

Джерело: дослідження автора.

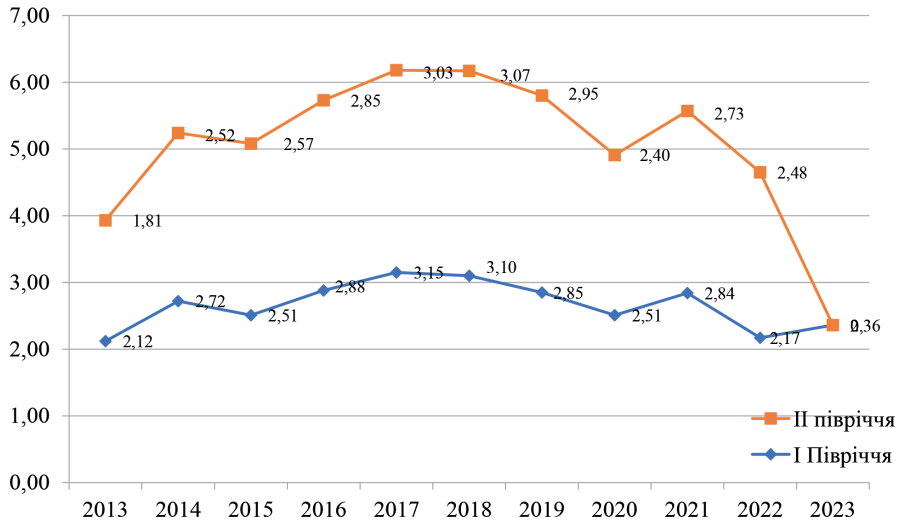

Рис. 1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості економіки України в умовах цифрової трансформації у період 2013 – 2023 рр.²

Однак, з'ясування узагальненої ролі комплексного забезпечення розвитку цифровізації та окремих її складових елементів у поточному функціонуванні абсолютно різних за своєю потужністю соціально-економічних систем відповідно до наших уявлень відображає адекватно реальний сценарій розвитку структурних, соціальних, економічних, інвестиційних та інших трансформацій у розвитку цифровізації, які відбуваються в результаті впливу зовнішнього й внутрішнього середовища у стратегічному періоді часу.

Станом на 2023 рік показники реалізації цифрових трансформацій в економіці України, що оприлюднюються різноманітними світовими організаціями, залишаються низькими (табл. 2).

Впродовж останніх років частка цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті України постійно зростала. Цей аспект мав позитивний вплив на усі сфери суспільного життя. Однак, повномасштабні воєнні дії на території країни суттєво уповільнили цей процес, що призвело наразі до загострення у означеному питанні на національному рівні (рис. 2).

2 Шемаєва Л. Г. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05>.

Таблиця 2

Показники глобальних індексів реалізації цифрових трансформацій в економіці України, 2023 рік³

Джерело: дослідження автора.

Назва показника	Значення показника
Глобальний індекс інновацій	65
Індекс глобальної конкурентоспроможності	122
Індекс розвитку інформаційних та комунікаційних технологій	-

Джерело: дослідження автора.

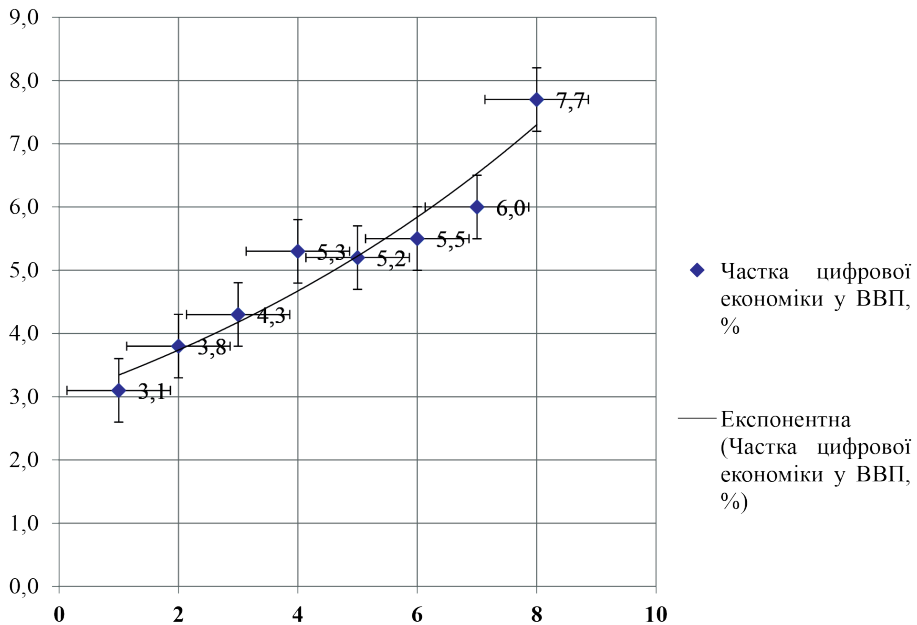

Рис. 2. Частка цифрової економіки у ВВП України в період 2017-2024 рр. (2023, 2024 роки – прогнозовані значення), у %

Глобальний індекс інновацій оцінює ефективність інноваційних технологій у близько 130 країнах світу на основі більш ніж 80 різноманітних економічних показників. До 2018 року Україна впевнено піднімалась в рейтингу на 6–7 сходинки щорічно, однак, – починаючи з 2019 року постійно погіршує свої позиції. Індекс глобальної конкурентоспроможності оцінює здатність країн забезпечувати високий рівень життя та ефективного використання економічних ресурсів.

³ Чеснокова Н. В. Методологічні підходи до оцінки цифрової трансформації економіки. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2020. Том 19. Вип. 2 (45). С. 413–427.

Згідно з наведеними даними, Україна з кожним роком втрачає декілька позицій у рейтингу. Індекс розвитку інформаційних та комунікаційних технологій використовується для моніторингу та порівняння розвитку інформаційних та комунікаційних технологій за країнами та часом. Наразі дані за рейтинговою оцінкою відсутні через низку проблем, пов'язаних з їх якістю та кількістю.

Проведені дослідження значення частки цифрової економіки у ВВП України свідчать про зростання означеного показника в останні роки. Прогнозні значення 2023, 2024 років також мають позитивну динаміку. Так, наприклад, якщо у 2017 році питома вага цифрової економіки у ВВП України складала лише 3,1 %, то у 2022 році даний показник – 5,5 %, що майже удвічі більше показника 2017 року. За прогнозами світових рейтингових агентств значення частки цифрової економіки у ВВП України у 2024 році складе 7,7 % (прогнозні дані).

За результатами проведеного дослідження можна стверджувати про те, що Україні необхідно вирішити нагальне питання створення та функціонування надійної мережі інфраструктури даних для своєчасного вимірювання показників цифрових трансформаційних процесів, підтримки довгострокової стратегії економічного розвитку країни, забезпечення інноватики. Таким чином, нагальною є необхідність інтеграції України до Європейської статистичної системи, що створить об'єктивне бачення довгострокової стратегії економічного розвитку.

Націленість економіки України на інтеграцію у Європейський простір є одним із основоположних аспектів створення передумов для посилення стратегічних пріоритетів національної економіки, зміцнення її позицій на світовій арені. Однак, для того, щоб темпи розвитку цифрової економіки пришвидшувались, доступність інтернет-зв'язку має бути не лише матеріальна, а й географічна. Цифрові трансформаційні процеси безсумнівно формують велику кількість переваг для економіки держави.

Основними заходами щодо стимулювання розвитку цифрових трансформацій в економіці України можуть бути (рис. 3).

Розвиток процесу цифрових трансформацій залежить не лише від рейтингових показників, а й від доступності мережі Інтернет. Так, станом на грудень 2023 року Україна займає 68 місце за якістю широкосмугового та 104 – за якістю мобільного Інтернету, що є неймовірно низькими рейтинговими показниками.

Джерело: дослідження автора.

Рис. 3. Основні заходи щодо стимулювання розвитку цифрових трансформацій в економіці України, 2024 рік

У результаті проведеного дослідження було проаналізовано основні проблеми розвитку економіки України в умовах цифрових трансформацій. Для України становлення та активний розвиток цифрових трансформацій є запорукою модернізації економіки, забезпечення високих показників її конкурентоспроможності, подолання фінансово-економічної кризи та її наслідків. Критичний аналіз сучасного стану економіки України в контексті цифрових трансформацій свідчить про те, що подальше впровадження та комплексність розвитку цифрових технологій в усіх секторах національної економіки неможливе без усунення наявних на їх шляху перешкод.

Зміни у структурі економіки України мають своє відображення у таких ключових показниках, як реальний валовий внутрішній продукт, індекс споживчих цін, сальдо поточного рахунку, міжнародні резерви тощо (табл. 3).

Базові поточні та прогнозовані макроекономічні показники економіки України, 2021 – 2024 роки*Джерело: дослідження автора.*

Назва показника	2021	2022	2023	2024 (прогноз)
Реальний ВВП, зміна у %	3,4	-33,4	5,3	4,7
Індекс споживчих цін, зміна у %	10,0	31,0	18,4	8,6
Базовий індекс споживчих цін, зміна у %	7,9	24,5	11,2	2,2
Сальдо поточного рахунку, млрд. дол.	-3,2	6,4	-3,7	-9,2
Міжнародні резерви, млрд. дол.	30,9	20,8	21,1	29,2

Подальші наукові дослідження необхідно продовжувати у напрямі забезпечення шляхів реалізації основних заходів щодо стимулювання розвитку цифрових трансформацій в економіці України.

DOI: 10.51587/9798-9866-95952-2024-018-96-102

ЧЕРЕП Алла Василівна,
д-р екон. наук, професор,
академік НАН ВО України,
Запорізький національний університет
ORCID ID: 0000-0001-5253-7481

СМЕТАНКО Андрій Андрійович,
студент,
Запорізький національний університет
Україна

АМЕРИКАНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах світової глобалізації та переходу України із командно-адміністративної економічної системи на економіку вільного ринку, особливої актуальності набуває факт менеджменту та роботи із персоналом, який є важливим складовим конкурентної боротьби підприємств розвинених країн «західного світу».

Метою науково-дослідницької роботи є аналіз досвіду Сполучених Штатів Америки щодо розвитку персоналу їх підприємств задля його подальшого використання та адаптації до сучасних українських реалій.